

JAARVERSLAG

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek/Waterland

2018

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

Erik Schaap
Coördinator
Februari 2019

INHOUD

Voorwoord	2
Organisatie	4
Meldingen	6
Voorlichtings- en onderwijsprojecten	10
Overige projecten	11

Voorwoord

Een bestelbus van een Marokkaans-Nederlands gezin die in brand wordt gestoken nadat de eigenaars eerder al racistische bedreigingen moesten incasseren. Een met rode verf besprenkelde voordeur en een dreigbrief met hakenkruis voor een Turks-Nederlandse familie. Een Marokkaans-Nederlandse man die door een politieke partij publiekelijk wordt uitgemaakt voor leugenaar en ronselaar van Syriëgangers. Doodsbedreigingen aan het adres van activisten tegen Zwarte Piet. Een Twitterreactie van een lokaal raadslid op een moslima: 'I'm glad that I don't have to fuck her. Those Arabs are so ugly.' Het zijn zomaar wat voorbeelden van intolerantie uit het werkgebied van het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland. Het zijn tegelijkertijd vijf cases die een glimp laten zien van de verharding waarmee de samenleving te kampen heeft.

Gedragingen die in het verleden bijna steevast leidden tot afkeurende reacties krijgen tegenwoordig soms steunbetuigingen. En waar onverdraagzaamheid een paar jaar geleden bij voorkeur anoniem werd geuit, lijken steeds meer mensen het anno nu normaal te vinden om dat onder de eigen naam te doen. Het verspreiden van nepnieuws over minderheden is inmiddels aan de orde van de dag. Soms lijkt het alsof discriminatie – en dan met name racisme en islamofobie – genormaliseerd is binnen de Nederlandse samenleving.

Misschien wel het duidelijkst zichtbaar was dat tijdens het 2018-debat over de figuur Zwarte Piet. Hoewel de discussie over de invulling van het kinderfeest inmiddels zeven jaar hoog op de agenda staat, was de toon niet eerder zo fel als het afgelopen jaar. Politici die openlijk hun steun uitspraken voor de tot taakstraffen veroordeelde 'blokkeerfriezen' en een inzameling voor deze veroordeelde, maar desondanks als volkshelden binnengehaalde anti-demonstranten maakten duidelijk dat sommige gerechtelijke uitspraken aan erosie onderhevig zijn. Vreedzame betogingen tegen Zwarte Piet werden voortijdig ontbonden als gevolg van bedreigingen en geweld door tegenstanders. En, om het dichterbij huis te houden, Zaanse Facebook-oproepen om af te rekenen met andersdenkenden ("Ze kunnen van mij een goed stukje lood ontvangen met hoge snelheid", "Afschieten moeten ze die randdebiel") riepen nauwelijks weerwoord op en leidden niet tot publieke verontwaardiging.

2018 was ook het jaar dat neonazi's en rechtsextremisten zich voor het eerst groepsgewijs en openlijk in de Zaanstreek manifesteerden. Waar het op dat gebied in Waterland relatief rustig bleef – uitgezonderd het inmiddels rituele bestickeren van de Purmerendse openbare ruimte met extremistische boodschappen –, was nu Zaanstad aan de beurt. De extreemrechtse groepen Identitair Verzet en Rechts in Verzet verspreidden hun intolerante boodschap bij een Zaanstads islamitisch slachthuis en in Assendelft, waar een nieuwe moskee gepland is. De neonazistische organisaties Voorpost en Nederlandse Volks-Unie manifesteerden zich rond de landelijke Sinterklaasintocht met propagandamateriaal in Zaandijk en Zaandam.

Het waren nieuwe ontwikkelingen, die aansloten bij het jongste *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland*. In september 2018 schreef de Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding: "Rechts in Verzet (RiV), een afsplitsing van Pegida, is een nieuwe groepering met enkele leden die de laatste periode verantwoordelijk was voor een aantal intimiderende protestacties." Ook concludeerde de coördinator dat 'sommige extreemrechtse groepen aan vertrouwen lijken te winnen'. De AIVD onderstreepte dat een maand later in haar rapport *Rechts-extremisme in Nederland*. De inlichtingendienst zag sinds 2014/'15 'een lichte opleving van het rechts-extremisme in Nederland', met name online, en noemde daarbij onder meer Identitair Verzet en Rechts in Verzet. "Onder rechts-extremisten wordt het (online) taalgebruik steeds agressiever en opruiender. Bovendien heerst in deze kringen een grote fascinatie voor vuurwapens." Het BD herkent deze tendens, en niet

alleen omdat ze al eens aangifte deed tegen Purmerendse neonazi's die via internet hun vuurwapens showden.

Discriminatie begint of eindigt niet bij de grenzen van de regio Zaanstreek-Waterland. Dat uit een rapport van de Europese Unie (december 2018) naar voren komt dat 90% van de geïnterviewde Europese joden zegt gedurende de voorgaande vijf jaar meer antisemitisme te hebben ervaren dan in de periode daarvoor is niet geruststellend. Hoewel de toon van het publieke debat harder werd, is dat nauwelijks terug te zien in de meldingen die anti-discriminatievoorzieningen en politie ontvangen. De politie zag in 2017 (de cijfers over 2018 zijn nog niet bekend) zelfs een stevige daling van het aantal discriminatieklachten. Opvallend is ook dat het Meldpunt Internetdiscriminatie geen enkele melding kreeg over de toch veelvuldig verspreide racistische digitale boodschappen naar aanleiding van de landelijke Sinterklaasintocht in Zaanstad. Blijkbaar hebben veel mensen een laagje eelt op hun ziel ontwikkeld en/of leeft de gedachte dat melden niet helpt. Dat is zorgelijk. Als onbekend blijft wat er verkeerd gaat in de samenleving wordt de voorkoming en bestrijding van misstanden lastig.

Het Bureau Discriminatiezaken zag desondanks in 2018 een lichte stijging van het aantal discriminatiemeldingen in de regio. Tegelijkertijd is uit onderzoek bekend dat er een enorme onderregistratie is van het aantal daadwerkelijke discriminatievoorvallen. De hiervoor geschetste ontwikkelingen maken het daarom nog urgenter om als Bureau Discriminatiezaken zichtbaar en bereikbaar te zijn.

Organisatie

Medewerkers

Het Bureau Discriminatiezaken beschikt over een zes leden tellend bestuur. Daarin hebben zitting Rina Kremers (voorzitter), Ellen Vermeulen (secretaris), Martin Brand (penningmeester), Herman van Kordenoordt (lid), Martin Pocornie (lid) en, sinds 2018, Janelle Fraenk (lid).

In december 2018 beschikte het Bureau Discriminatiezaken over vijf parttime medewerkers (drie fte's) in loondienst. Om de expertise van het bureau op peil te houden, volgden de medewerkers vorig jaar meerdere vakgerichte intervisiebijeenkomsten, trainingen en cursussen.

Naast de betaalde medewerkers was er één dagdeel per week één onbetaalde kracht bij het BD actief. Verder assisteerden er in zowel de Zaanstreek als Purmerend af en toe vrijwilligers op onregelmatige basis.

Financiën

Het Bureau Discriminatiezaken heeft sinds 1996 een samenwerkingsverband met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan. In 2002 kwam daar Purmerend bij. De formalisering van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen (WGA) maakte dat ook de vijf (sinds 1-1-2016 als gevolg van een fusie vier) andere Waterlandse gemeenten zich aansloten bij het BD. Daardoor kon het bureau overgaan op de behandeling, registratie en monitoring van klachten in de gehele (toenmalige) politieregio Zaanstreek-Waterland. In deze situatie is nadien geen verandering gekomen. Iedere Nederlandse gemeente is overigens verplicht om een laagdrempelige, onafhankelijke voorziening in te stellen waar burgers terecht kunnen met klachten over discriminatie.

Naast de reguliere subsidies ontving het BD via de rijksoverheid projectsubsidies. Die waren bestemd voor twee meerjarige LHBT-projecten in zowel Zaanstad als Purmerend. Deze situatie wordt gecontinueerd in de jaren 2019-2022. Een bescheiden deel van de BD-inkomsten bestond uit donaties en de verkoop van materialen, met name boeken.

Een verantwoording van de inkomsten en uitgaven is te vinden in het financieel overzicht over 2018.

Landelijke ontwikkelingen

Het Bureau Discriminatiezaken is lid van de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie (LVtD). Vanaf 2019 hanteert deze brancheorganisatie overigens de naam Discriminatie.nl. De vereniging fungeert als centraal aanspreekpunt voor en van de ADV's en neemt onder meer de kwaliteitsverbetering en -bewaking in de branche ter hand. Het BD had binnen de LVtD zitting in de werkgroepen 'vluchtelingen/asielzoekers', 'islamofobie/antisemitisme' en 'PR en communicatie'.

In 2018 onderzocht het onafhankelijk adviesbureau Sesamacademie of de LVtD-leden voldeden aan de in datzelfde jaar vastgelegde eisen om lid te mogen zijn van de vereniging. Het BD kwam hieruit goed naar voren: het voldeed aan alle lidmaatschapseisen.

Klachten over uitingen op internet handelt het BD in veel gevallen niet zelf af. Ze worden – uitzonderingen daargelaten – naar het Meldpunt Internetdiscriminatie (MiND) geleid. Die landelijk opererende organisatie heeft als doelstelling de aanpak van strafbare discriminerende uitingen op internet. Andere vormen van digitaal 'onrecht' (zoals de onder de Algemene wet gelijke behandeling vallende sekse- en leeftijdsdiscriminatie in vacatures op internet) behandelt het BD nog steeds zelf.

Provinciale/regionale ontwikkelingen

Noord-Holland telt vijf anti-discriminatievoorzieningen (ADV's), die gezamenlijk de hele provincie bestrijken. De gebieden waarin zij werken corresponderen met de politieregio's die golden tot 1 januari 2013. De vorming van de Nationale Politie had onder meer een nieuwe gebiedsafbakening en schaalvergroting tot gevolg. Het BD en de politie handhaven zoveel mogelijk de korte lijnen die bestonden vóór 2013.

De Noord-Hollandse ADV's bespraken ook in 2018 regelmatig de gang van zaken in de provincie en zetten gezamenlijk projecten op.

Netwerk

Het Bureau Discriminatiezaken onderhoudt contacten met een groot aantal organisaties. Onverminderd belangrijk blijft de samenwerking met de collega-bureaus, de Zaanse-Waterlandse gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. Vertegenwoordigers van de drie laatstgenoemde partners en het BD kwamen in 2018 driemaal bijeen voor een (wettelijk vastgelegd) Regionaal Discriminatieoverleg (RDO). Ook zijn er in RDO-verband bezoeken gebracht aan en informatie verstrekt in het ambtelijk vooroverleg van Waterland en de lokale driehoek van de Zaanstreek. Alle politiebureaus in de regio zijn voorzien van folders die kunnen worden verstrekt aan discriminatieslachtoffers en waarin wordt gewezen op de mogelijkheid om contact te leggen met een ADV.

Binnen het RDO werden onder meer discriminatie-incidenten besproken en de mogelijkheden van een strafrechtelijke behandeling afgestemd. Verder verstrekten de partners elkaar zaakoverzichten van geregistreerde (mogelijk strafrechtelijke) discriminatievoorvallen.

Het BD had ook contact met tientallen andere lokale, regionale en landelijke organisaties. Daaronder bevonden zich scholen, media, gemeenten, buurt- en zelforganisaties, het welzijns- en straathoekwerk, de GGD, archieven, Movisie, VluchtelingenWerk, theater AanZ en CRM. Het ging hierbij zowel om het behandelen van discriminatieklachten als om het uitvoeren van al dan niet gezamenlijke projecten en het uitwisselen van informatie. Het BD heeft samen met vertegenwoordigers van enkele andere ADV's zitting in een intervisiegroep op het gebied van klachtenbehandeling. In 2018 vond er, in het kader van het Regenboogbeleid van Zaanstad en Purmerend, veel afstemming plaats over activiteiten met lokale en regionale LHBT-organisaties. Om (nog) zicht- en bereikbaarder te zijn heeft het BD veel tijd en energie gestoken in bezoeken aan andere organisaties. Dat bestreek een breed palet aan ontmoetingen en activiteiten: diverse iftars, een kerstontbijt bij de politie, Internationale Vrouwendag, een dialoogavond over de Sinterklaasintocht en de intocht zelf, samenwerkingsafspraken met Noord-Hollandse ADV's, bezoeken aan en trainingen van zelforganisaties, etc.

Meldingen

Het Bureau Discriminatiezaken neemt klachten en meldingen in behandeling over gronden die worden genoemd in onder meer de Grondwet, het Wetboek van Strafrecht en de gelijke-behandelingswetgeving. Mede op basis daarvan mogen mensen in Nederland in gelijke gevallen niet ongelijk worden behandeld op grond van levensovertuiging, herkomst, ras, geslacht, seksuele voorkeur, handicap, etc.

Niet alle bij het BD ingediende klachten en meldingen verwijzen naar daadwerkelijke (strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. Alleen na nader onderzoek door een bevoegde instelling, zoals het Openbaar Ministerie, de rechtbank of het College voor de Rechten van de Mens valt immers vast te stellen of er sprake is van een strafbaar feit. In de hierna genoemde cijfers is niet opgenomen of de klachten/meldingen wel of niet gegrond zijn. Uitgangspunt bij de rapportage zijn de door cliënten ervaren gedragingen of uitingen.

Aangifte tegen PVV-Zaanstad

Een bewoner van Zaanstad meldde zich bij het BD nadat hij er via het twitter-account van de plaatselijke PVV van was beschuldigd ‘ronselaar van Syriëgangers’ te zijn en ‘taqqiya’ (het verspreiden van leugens) te plegen. De beschuldiging was des te pijnlijker omdat de melder in Syrië een zoon verloor en hij zelf consequent publiekelijk afstand nam en neemt van radicalisme en fundamentalisme.

Hoewel de PVV-fractievoorzitter tegen *Dagblad Zaanstreek* erkende dat de beschuldiging over het ronselen ‘iets te heftig’ was, bleek hij niet bereid om de gewraakte tweet te laten verwijderen. Ook bleef elke vorm van excuses uit, de verspreide onwaarheden ten spijt. Het Bureau Discriminatiezaken heeft de melder geassisteerd bij het doen van aangifte tegen de partij en behartigt zijn belangen in het verdere verloop van de zaak. Het Openbaar Ministerie dient nu een besluit te nemen over het al dan niet vervolgen van de verantwoordelijke(n).

Tabel 1: Overzicht klachten/incidenten 2015 – 2018

Zaanstreek	2015	2016	2017	2018
Totaal klachten/incidenten	75	90	64	69
Waterland	2015	2016	2017	2018
Totaal klachten/incidenten	62	52	34	34
Totaal	137	142	98	103

Toelichting bij de cijfers

Het aantal door het Bureau Discriminatiezaken in 2018 behandelde klachten steeg licht ten opzichte van een jaar eerder. Waar het totaal aantal in Waterland gelijk bleef, nam dat in de Zaanstreek toe.

Meldingen van buiten het BD-werkgebied zijn overigens niet terug te vinden in bovenstaand overzicht. De desbetreffende melders zijn – een enkele uitzondering daargelaten – doorverwezen naar een anti-discriminatievoorziening in hun eigen regio en daar als klachtindieners geregistreerd. Ingevolge landelijke afspraken registreren anti-discriminatievoorzieningen, om dubbeltellingen te voorkomen, alleen klachten als zodanig wanneer die uit de eigen regio afkomstig zijn.

Rolstoel in trein

Een van zijn rolstoel afhankelijke student wilde met de trein naar zijn school kunnen reizen. Hoewel hij zich hield aan de regels die de Nederlandse Spoorwegen hanteren voor het vervoer per rolstoel kwam het regelmatig voor dat er op het station geen rolstoelbegeleider klaarstond om hem in de trein te helpen. Ook gebeurde het af en toe dat hij niet werd meegenomen, omdat de trein te vol zou zijn. Of hij werd vergeten, waardoor hij pas op een verder gelegen station de trein kon verlaten. Hij riep daarom de hulp in van het BD. Omdat de NS, ondanks diverse verzoeken, niet reageerde op de door het BD voorgelegde klachten, besloten de melder en het BD om het College voor de Rechten van de Mens te vragen om een oordeel over de handelswijze van de Nederlandse Spoorwegen. De NS reageerde daarop alsnog met excuses voor de gang van zaken en de toezegging dat de melder voortaan ongehinderd moet kunnen reizen. Sindsdien kan de student inderdaad vrijwel probleemloos de trein gebruiken.

De cijfers in dit verslag betreffen uiteraard niet het aantal daadwerkelijke discriminatievoorvallen in de Zaanstreek en Waterland. Net als voor bijvoorbeeld de politie geldt voor het BD dat alleen het topje van de ijsberg zichtbaar is in het meldingenaantal. Veel mensen willen, om allerlei redenen, geen klacht indienen over aangedaan of gesignaleerd onrecht. Het lijkt er inmiddels zelfs op dat de drempel om formeel – dus niet alleen via social media – melding te maken van discriminatie steeds hoger is geworden. Voor de ADV's, maar ook voor onder meer de politie en de overheid, is dan ook een taak weggelegd om de meldingsbereidheid te bevorderen.

Het BD heeft niet het 'alleenrecht' op de afhandeling van discriminatievoorvallen. Het landelijk internetmeldpunt MiND, het CRM, CIDI, COC en de politie Noord-Holland registreren bijvoorbeeld eveneens klachten over ongelijke behandeling. De niet door het BD behandelde meldingen die bovengenoemde organisaties registreerden, zijn buiten dit jaarverslag gehouden. Verder hebben bewoners uit andere regio's bij hun 'eigen' anti-discriminatievoorziening of bij MiND klachten ingediend over voorvallen die zich afspeelden in de Zaanstreek of Waterland. Om dubbeltellingen te voorkomen zijn deze cijfers hier eveneens buiten beschouwing gelaten. Wel vond en vindt er over deze 'externe' meldingen waar wenselijk overleg plaats met de instanties die ze behandel(d)en. In de tabellen op de volgende bladzijden zijn de klachten en incidenten die het BD registreerde uitgesplitst naar het maatschappelijk terrein en de discriminatiegrond.

Tabel 2: Uitgesplitst naar discriminatieterrein 2018

Terrein	2018 (aantal)
Arbeidsmarkt	21
Buurt/wijk	26
Collectieve voorzieningen	9
Commerciële dienstverlening	8
Horeca/amusement	5
Huisvesting	2
Media/reclame	1
Onderwijs	7
Openbare ruimte	7
Politie/Vreemdelingendienst/OM	2
Privésfeer	0
Publieke/politieke opinie	7
Sport/Recreatie	2
Overig/onbekend	6
Totaal Zaanstreek-Waterland	103

Tabel 3: Uitgesplitst naar discriminatiegronden 2018

Grond	2018 (aantal)
Arbeidsduur (bepaalde/onbepaalde tijd)	0
Burgerlijke staat	1
Godsdienst/levensovertuiging	17
Handicap/chronische ziekte	9
Leeftijd	8
Nationaliteit	1
Niet-wettelijke grond	7
Politieke gezindheid	0
Ras/herkomst/kleur	55
Sekse	8
Seksuele gerichtheid	5
Onbekend	0
Totaal Zaanstreek-Waterland	111*

* In acht dossiers is sprake van twee discriminatiegronden, vandaar het totaal aantal van 111.

Toelichting bij de cijfers

Zoals elk jaar betroffen ook in 2018 verreweg de meeste meldingen de gronden 'ras/afkomst/huidskleur'. Het ging veelal over uit de hand gelopen buurtconflicten of over de bejegening door externe organisaties of werkgevers. Daarnaast liep het Zwarte-Pietendebat soms uit de hand, veelal op social media. Dat is ook meteen de verklaring voor het iets hogere aantal totaal meldingen in vergelijking met 2017.

Ten opzichte van dat jaar valt verder de stijging op bij de grond 'godsdienst/levensovertuiging', van 12 naar 17 meldingen. Daarbij moesten vooral moslims het ontgelden: bij 13 meldingen betrof het hun godsdienst. Andere stijgingen zijn zichtbaar bij de gronden 'sekse' (van 6 naar 8 meldingen) en 'seksuele gerichtheid' (van 2 naar 5 meldingen). Deze aantallen zijn te klein om er conclusies aan te verbinden.

Met name op het terrein 'politie/vreemdelingendienst/OM' was een daling zichtbaar, van 6 naar 2 meldingen.

Extreemrechts/fundamentalisme

In augustus 2017 werd in Zaandam het gebouw van een islamitische onderneming door rechtsextremisten voorzien van anti-moslimstickers en -spandoeken. De vermoedelijke daders openbaarden hun nachtelijke actie via internet. Toen in januari 2018 bij een moskee in Amsterdam-Noord een onthoofde pop werd neergelegd waren er sterke aanwijzingen dat de daders dezelfde waren als bij de eerdere actie in Zaandam. Hoewel de politie een van de hoofdverdachten van de Amsterdamse actie aanhield, een bekende rechtsextremist, werd het Zaanse incident ondanks verzoeken daartoe van het BD helaas niet bij het onderzoek betrokken. De verdachte ging daardoor vrijuit.

Extreemrechts was in 2018 aanwezig dan ooit in de Zaanstreek. De landelijke Sinterklaasintocht was voor de neonazistische organisaties Nederlandse Volks-Unie en Voorpost een dankbare aanleiding om pro-Zwarte-Pietenpropaganda te verspreiden in Zaandam en Zaandijk. Onafhankelijk van elkaar demonstreerden de rechtsextremistische groepjes Identitair Verzet en Rechts in Verzet tegen de 'islamisering' in Assendelft, waar een moskee gepland staat. Rechts in Verzet demonstreerde verder bij een islamitisch slachthuis in Zaandam.

De aanwezigheid van zoveel ultrarechtse organisaties was opvallend en voor Zaanstad ongekend. Voor zover bekend kwam overigens geen van de deelnemers uit de Zaanstreek. De gekozen doelwitten kwamen bijna toevallig – zie bijvoorbeeld de Sinterklaasintocht – op hun pad.

Bovengenoemde extremistische organisaties zorgden wel voor een verdergaande polarisatie van het debat in Zaanstad. Dat geldt ook voor de PVV-fractie die in maart 2018 haar intrede deed in het gemeentehuis. Met grote regelmaat keerden fractieleden zich in de gemeenteraad en op social media tegen de islam en moslims, waarbij de feiten nog wel eens uit het oog werden verloren. Dit leidde soms tot onrust bij hun 'doelwitten' en bij mensen die getuige waren van de aantijgingen.

Ook in Purmerend verkreeg de PVV bij de gemeenteraadsverkiezingen drie zetels. De fractie in die plaats reageerde minder en minder fel dan hun Zaanse collega's op de islam. Als gevolg van interne ruzies viel de Purmerendse fractie overigens in december 2018 uiteen in een relatief gematigd en een rechtlijniger smaldeel.

Waar in de voorgaande jaren enkele NVU-leden Purmerend bestookten met propagandamateriaal veranderde dat na hun roeyement door die partij – ze werden te radicaal bevonden – in een iets andere werkwijze. Het aantal NVU-stickers in de openbare ruimte nam af. Daarvoor in de plaats kwamen veel stickers van andere neonazistische organisaties.

Er zijn het BD geen voorbeelden bekend van andere fundamentalistische organisaties in de Zaanstreek of Waterland.

Racistische dreigbrief in Zaandam

In januari 2018 werd op de deur van een Turks-Nederlands gezin dat aan De Weer in Zaandam woont een van een hakenkruis voorziene dreigbrief met racistische teksten bevestigd. Ook werd hun deur besproeid met rode verf. Van het voorval is aangifte gedaan, maar ondanks een uitgebreid onderzoek werd niet duidelijk wie de dader(s) is/zijn.

Voorlichtings- en onderwijsprojecten

In 2018 ontving het Bureau Discriminatiezaken 87 informatieverzoeken, 27 meer dan een jaar eerder. De verzoeken waren zoals gebruikelijk gevarieerd: veel media – regionaal en landelijk – vroegen informatie over een breed scala aan onderwerpen. Leerlingen en studenten zochten gegevens voor hun werkstuk of spreekbeurt. Het BD verzorgde op verzoek inleidingen, trainingen en voorlichtingsprojecten.

Veel tijd is geïnvesteerd in het lesgeven op scholen. Ruim 2770 leerlingen uit het middelbaar, beroeps-, volwassenen- en basisonderwijs kregen één of meer lessen over discriminatie en aanverwante thema's, ongeveer evenveel als in 2017.

Enkele voorbeelden uit de veelheid aan lessen en voorlichtingsprojecten gedurende het afgelopen jaar:

- Het BD gaf op meerdere scholengemeenschappen les over identiteit, vooroordelen en discriminatie. De leerlingen kregen tevens een theaterles over homoseksualiteit en over transgenders.
- Leerlingen van een middelbare school wisselden van gedachten met gastsprekers en hun persoonlijke ervaringen over hun afkomst, seksuele gerichtheid of handicap.
- Cursisten die een taaltraining volgden namen deel aan een interactieve les over vooroordelen, gelijke behandeling en discriminatie.
- Het BD gaf in verzorgingstehuizen acte de présence om aan de hand van een aansprekend verhaal een presentatie te verzorgen.

Tabel 4: Overzicht informatieverzoeken 2015-2018

Zaanstreek	2015	2016	2017	2018
Totaal informatieverzoeken	60	94	40	58
Waterland	2015	2016	2017	2018
Totaal informatieverzoeken	29	14	20	29
Totaal Zaanstreek-Waterland	89	108	60	87

Er is nog altijd een stijgende lijn zichtbaar in de behoefte aan voorlichting door het Bureau Discriminatiezaken. Dat leidt soms noodgedwongen tot keuzes: het aantal uren dat het BD beschikbaar heeft laat niet toe dat op alle verzoeken kan worden ingegaan.

Overige projecten

Informatievoorziening

Het BD bracht in 2018 twee reguliere nieuwsbrieven uit. Met ingang van 2019 wordt de nieuwsbrief alleen nog in digitale vorm verspreid.

Om als organisatie zichtbaar te zijn en te blijven zocht het BD regelmatig contact met media. Het BD op haar beurt is regelmatig met vragen benaderd door lokale, regionale en landelijke media. Enkele gemeenten hebben op BD-verzoek op gemeentelijke informatiepagina's en op de eigen website aandacht besteed aan de mogelijkheid om discriminatievoorvallen te melden.

De eigen website en Facebookpagina zijn actueel gehouden met regelmatige updates. Nieuw is het BD-Twitteraccount @BDZaWa. Aan het BD-archief werden de nodige boeken, rapporten en relevante artikelen toegevoegd. Het documentatiemateriaal is voor iedereen gratis beschikbaar via het Zaanse kantoor.

VN-verdrag

Het BD vroeg alle colleges van B&W in haar werkgebied naar de gemeentelijke omgang met het VN-verdrag voor mensen met een beperking en de daaraan gekoppelde wettelijke verplichtingen. De zes reagerende gemeenten (Edam/Volendam en Landsmeer antwoordden niet) bleken geen van allen een plan van aanpak te hebben. Voor enkele gemeenten waren de BD-vragen aanleiding om alsnog een aanzet te maken tot het verplichte plan.

AZ-actie tegen antisemitisme

In december 2017 klonken er tijdens de voetbalwedstrijd AZ-Ajax antisemitische spreekwoorden op de tribune van de thuisclub. Het was voor AZ reden om de hulp in te roepen van de Anne Frank Stichting, die op haar beurt het BD benaderde. Samen met voornoemde organisaties en de anti-discriminatievoorziening in Noord-Holland Noord is een project opgezet om AZ-supporters bewust te maken van de onwenselijkheid van hun gedrag.

Trouwen voor Allah

Op 21 januari verzorgde het BD in het Zaanse filmtheater De Fabriek een vertoning van *Trouwen voor Allah*. In deze documentaire van de antropologen Vanessa Vroon-Najem en Wendy van Wilgenburg worden bekeerlingen aan het woord gelaten over hun ervaringen met de islam. De vertoning werd voorafgegaan door een inleiding van Vroon en afgesloten met een gesprek waaraan enkele gefilmde bekeerlingen deelnamen.

LHBT-beleid Purmerend en Zaanstad

Eind 2018 besloten Zaanstad en Purmerend tot prolongatie van de Regenboogactiviteiten in hun gemeenten. Tot dan voerde het BD in dit kader een flink aantal LHBT-activiteiten uit en het bureau is bereid om daaraan in de jaren 2019-2022 een vervolg te geven. Het ministerie van OC&W stelt hiervoor aan de grotere Nederlandse gemeenten een projectsubsidie beschikbaar dat tot doel heeft om de emancipatie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT) te bevorderen.

Het BD werkte (ook) in 2018 met een groot aantal organisaties samen om de geplande activiteiten tot een succes te maken. De samenwerking betrof onder meer het Gemeentearchief Zaanstad, de *Paarse Vrijdag Krant*, filmtheater De Fabriek, VluchtelingenWerk, diverse zorgcentra (Zaanstad), alsmede Clup Welzijn, het Filmhuis en

stichting ReR (Purmerend). Dankzij de inzet van Zaanstad konden Oostzaan en Wormerland eveneens profiteren van de uitkomsten.

Een onvolledig overzicht van de door het BD in Purmerend en de Zaanstreek uitgevoerde LHBT-activiteiten in 2018:

- De bewoners en medewerkers van enkele Zaanse verzorgingstehuizen kregen 'roze' activiteiten aangeboden, variërend van deelname aan de Canal Parade tijdens de Amsterdamse Gay Pride tot toepasselijke optredens die de tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit kunnen vergroten.
- Het Bureau Discriminatiezaken, de Paarse Vrijdagkrant en het Gemeentearchief trokken gezamenlijk op bij de vormgeving van een 'roze' expositie in het gemeentehuis van Zaanstad. Bij de opening op 14 december (Paarse Vrijdag) werd een Zaanse editie van de *Paarse Vrijdag Krant* gepresenteerd, in een oplage van 8000. Het BD bracht een nieuwe editie uit van *Mijn lied, mijn leed, mijn hartstocht*, een minibiografie over de homoseksuele dichter/romancier Jacob Israël de Haan. Voorafgaand aan de expositie-opening vond in een volle raadszaal een presentatie plaats waarbij onder meer veel LHBT-leerlingen acte de présence gaven. De tentoonstelling in de centrale hal van het gemeentehuis geeft een beeld van ruim honderd jaar Zaanse LHBT-geschiedenis en is tot 22 februari 2019 te bezichtigen.
- Voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen besloten dertien deelnemende partijen te tekenen voor een Regenboogstembusakkoord. Daarin zegden ze toe zich in te spannen om de veiligheid, zichtbaarheid, weerbaarheid en social acceptatie van LHBT-inwoners te vergroten en discriminatie te bestrijden. Het BD heeft in de aanloop naar dit akkoord adviezen verstrekt aan de initiators.
- Het Zaanse filmtheater De Fabriek draaide op BD-verzoek verspreid over het jaar drie films met een LHBT-thema. Speciale vermelding verdient de speelfilm *Love, Simon*. Op 12 oktober bekeken zeventig leerlingen van zeven Zaanse middelbare scholen dit tragikomische verhaal over een jongen die zijn coming out beleeft. Deze bijeenkomst fungeerde tevens als impuls voor de Gender and Sexuality Alliances in het Zaanse onderwijs en bood stof voor de invulling van de Zaanse *Paarse Vrijdag Krant*.
- Zowel in Purmerend als in Zaanstad verzorgde theater AanZ in het middelbaar onderwijs interactieve themavoorstellingen voor leerlingen en docenten.

De voorbereidingen voor het vervolg van de LHBT-campagne in de jaren 2019-2022 zijn inmiddels in volle gang.

Veilig sportklimaat

De GGD Zaanstreek-Waterland en het Sportbedrijf Zaanstad begonnen in 2018 op verzoek van de gemeente Zaanstad een project om te komen tot een veilig(er) sportklimaat. Daarbij werd ook het BD betrokken. Er werd een vertrouwenspersoon voor sportverenigingen en hun leden geïnstalleerd en het ligt in de bedoeling om door middel van voorlichting, workshops, etc. aandacht te vragen voor de mogelijkheden om te sporten zonder te worden geconfronteerd met seksuele intimidatie, pesterijen en discriminatie.

21 maart: Purmerend tegen discriminatie

Elk jaar organiseert het BD in het kader van 21 maart, de internationale dag tegen racisme, in Purmerend een aantal voorlichtings- en lesprojecten en nodigt het andere organisaties uit om toepasselijke activiteiten te organiseren. Daaraan gaf ook in 2018 een groot aantal instellingen gehoor, van Clup Welzijn en Spurd tot een verzorgingstehuis, de bibliotheek, een school en het filmhuis. Dit leidde tot een breed scala aan activiteiten: van presentaties en lezingen tot de vertoning themafilms, een leestafel, en speciale voorstelling en gastlessen.

‘Oorlog in mijn buurt’

Het BD werkte, door enkele gastlessen te verzorgen en adviezen te geven, mee aan het onderwijsproject ‘Oorlog in mijn buurt’, een initiatief dat in 2012 van start ging in Amsterdam en sindsdien wordt uitgezet in andere Nederlandse gemeenten. Hierbij krijgen leerlingen van de groepen 7 en 8 verhalen te horen van zowel mensen die de Tweede Wereldoorlog meemaakten als van experts op het gebied van de lokale oorlogshistorie. Daarna interviewen de kinderen oudere ‘ervaringsdeskundigen’ en vindt er een afsluitend project plaats waar, in aanwezigheid van ouders en andere betrokkenen, een presentatie wordt gegeven. Het is de bedoeling dat ‘Oorlog in mijn buurt’ de komende jaren op meer Zaanse scholen ingang vindt. Het BD is gevraagd om hieraan mee te doen.

Tweede Wereldoorlog

Het begint inmiddels een traditie te worden dat de Raad van Kerken in Krommenie/Assendelft het 4/5-meiproject ‘Voorwerpen en hun verhaal’ organiseert. Het BD verzorgde in dit kader een presentatie over onderduiken tijdens de Tweede Wereldoorlog. Daaraan deden de groepen 6,7 en 8 van vijf basisscholen mee.

Op initiatief van het BD is begonnen met de voorbereidingen voor een grootschalige expositie over de Tweede Wereldoorlog in de Zaanstreek. Dit is een samen-

werkingsverband met het Zaanse Museum – waar de expositie in 2020 is te zien –, het Gemeentearchief Zaanstad en het 4 en 5 mei Comité Zaanstad. Aan de hand van verhalen, voorwerpen en foto's zal worden getoond hoe de oorlogsgeschiedenis van de Zaanstreek er uitzag. Het project is mede gericht op jongeren.

Sinterklaasintocht

De landelijke intocht van Sinterklaas in Zaanstad leidde tot veel hoofdbreken bij onder meer de gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie. Er was een ongekende hoeveelheid veiligheidsmaatregelen nodig om de fanatieke voor- en tegenstanders van Zwarte Piet in toom te houden. De intocht zelf verliep in Zaanstad overigens vrijwel vlekkeloos.

Ook het BD moest de nodige tijd en energie steken in het feest. Aan de behandeling van klachten was het BD tientallen uren kwijt, aan de afstemming, overleggen, monitoring etc. een veelvoud daarvan. Er vonden gesprekken plaats met voor- en tegenstanders van de figuur Zwarte Piet en het BD monitorde met name social media op discriminerende en dreigende uitingen. In een aantal gevallen heeft het BD bedreigingen tegen personen op met name Facebook laten verwijderen. Verder zijn er enkele klachten behandeld van ouders wier kinderen, ondanks tegengestelde beloftes, op school werden geconfronteerd met Zwarte Pieten.

Al in het voorjaar van 2018 peilde het BD bij 113 Zaanse en Waterlandse basisscholen hoe zij bij de komende editie zouden omgaan met het fenomeen Zwarte Piet. Uiteindelijk bleken nog maar vier van de 34 respondenten te kiezen voor een 'klassieke' Zwarte Piet. De andere scholen volgden de lijn van het Sinterklaasjournaal (dat vrijwel geen Zwarte Pieten meer inzette) of – de meerderheid – koos ervoor om alleen roetveeg- en of andersgekleurde Pieten uit te nodigen. Daarmee lijkt het fenomeen Zwarte Piet ook in de Zaanstreek en Waterland langzaam uit het zicht te verdwijnen.